

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
30 серпня 2024 року, протокол № 2

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК
30 серпня 2024 року

м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА
ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»
для підготовки на першому(освітньому)
рівні
здобувачів вищої освіти
ступеня бакалавра
за спеціальністю 073 Менеджмент
галузь знань 07 Управління та
адміністрування

м. Хмельницький

2024

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання, кандидатка біологічних наук, доцентка
27 серпня 2024 року

_____ Тетяна ВИГОВСЬКА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
29 серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання, доктор філософських наук, професор
29 серпня 2024 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та економіки, кандидатка економічних наук, доцентка
29 серпня 2024 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка
29 серпня 2024 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни	3
2.	Заплановані результати навчання	4
3.	Програма навчальної дисципліни	6
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	7
4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	7
4.2.	Аудиторні заняття	8
4.3.	Самостійна робота студентів	8
5.	Методи навчання та контролю	9
6.	Схема нарахування балів	9
7.	Рекомендована література	10
7.1.	Основна література	11
7.2.	Допоміжна література	12
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	13

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 07 Управління та адміністрування
2. Код і назва спеціальності	– 073 Менеджмент
3. Назва спеціалізації	– спеціалізація не передбачена
4. Назва дисципліни	– Безпека життєдіяльності та цивільний захист
5. Тип дисципліни	– обов'язкова
6. Код дисципліни	– ЗПО.8.
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
9. Курс / рік навчання	– другий
10. Семестр	– Третій/четвертий (для зфн)
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3 / 90
2) денна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 36
% від загального обсягу	– 40
лекційні заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 50
семінарські заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 50
самостійна робота (годин)	– 54
% від загального обсягу	– 52
тижневих годин:	
аудиторних занять	– 2
самостійної роботи	– 2
3) заочна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 10
% від загального обсягу	– 11,1

лекційні заняття (годин)	– 4
% від обсягу аудиторних годин	– 4,4
семінарські заняття (годин)	– 6
% від обсягу аудиторних годин	– 6,66
самостійна робота (годин)	– 80
% від загального обсягу тижневих годин:	– 88,8
аудиторних занять	– 1,67
самостійної роботи	– 4,4
12. Форма семестрового контролю	– залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– ЗПО 11. Фізичне виховання, ЗПО 7. Психологія
2) супутні дисципліни	–
3) наступні дисципліни	– немає
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	Загальні компетентності: ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Спеціальні компетентності: СК 6. Здатність діяти соціально-відповідально і свідомо.
Програмні результати навчання	ПР 02. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя. ПР 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання <i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату безпеки життєдіяльності та цивільного захисту;
1.2)	знати закони, що регулюють правові аспекти безпеки життєдіяльності та цивільного захисту в Україні;
1.3)	володіти основними поняттями із законів, що регулюють безпеку населення та цивільного захисту в Україні;

1.4)	знати основні небезпеки, що можуть загрожувати безпеці населення;
1.5)	знати основні заходи і засоби захисту від небезпек.
2. Розуміння <i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати зміст визначень основних термінів з безпеки життєдіяльності та цивільного захисту;
2.2)	розуміти роль безпечної поведінки самої особи в сучасному світі;
2.3)	розуміти роль держави у створенні безпечних умов життєдіяльності людей;
3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	орієнтуватись у ранжуванні сучасних небезпек і виділяти із них ті від яких потрібно захищатись насамперед;
3.2)	вміти критично ставитись до повідомлень про небезпеку;
3.3)	засвоїти алгоритми поведінки під час певної надзвичайної ситуації;
3.4)	вміти використовувати засоби індивідуального захисту та захисні споруди.
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	
4.1)	після отримання повідомлення про надзвичайну ситуацію, проаналізувати інформацію і оцінити ступінь небезпеки для себе і осіб, що знаходяться поряд;
4.2)	виділяти головні фактори небезпеки даної надзвичайної ситуації і спланувати захист від них;
4.3)	після надходження різноманітної інформації про надзвичайну ситуацію, і її наслідки, проаналізувати і прийти до логічно правильних рішень.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>	
5.1)	аргументувати потребу проведення саме таких заходів, які мінімізують наслідки даної надзвичайної ситуації;
5.2)	формулювати накази про дії під час аварійно-відновлювальних робіт після надзвичайної ситуації;
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>	
6.1)	оцінювати складність обстановки що склалась внаслідок надзвичайної ситуації;
6.2)	робити висновок щодо масштабів надзвичайної події та необхідних сил та засобів для ліквідації її наслідків;
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	скласти карту потенційно-небезпечних об'єктів певного населеного пункту(району);

7.2)	створити перелік захисних споруд певного населеного пункту(району) та з'ясувати їх готовність до використання за призначенням;
7.3)	створити карту вибухо-пожежонебезпечних об'єктів міста Хмельницького;
7.4)	створити презентацію сучасних ЗІЗ що можуть бути використані населенням у разі надзвичайних ситуацій різного характеру;
7.5)	створити базу даних про основні аварійно-рятувальні загони Хмельниччини з метою звернення до них у разі настання небезпечної події.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні й прикладні аспекти безпеки життя й діяльності людини. Ризик як кількісна оцінка небезпеки.

Модель життєдіяльності людини. Головні визначення – безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик. Системний підхід у БЖД. Таксономія, ідентифікація і класифікація небезпек. Ризик-як оцінка небезпеки. Критерії переходу небезпечної події у надзвичайну ситуацію. Класифікація НС за причинами походження, територіального походження, поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків.

Тема 2. Природні небезпеки, характер їхніх проявів на живі організми та об'єкти економіки.

Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрус, зсув, обвал, ерозія ґрунту. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки та навколишнє середовище. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі.

Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.).

Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.

Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Небезпечні для людини фактори техногенних пожеж. Вибух. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища.

Поняття про іонізуюче випромінювання. Категорії зон радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС. Режимы захисту населення. Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин. Вплив на організм людини.

Токсичні речовини їх вплив на організм та методи захисту від впливу.

Тема 4. Пожежна безпека.

Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа). Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки. Основні поняття та визначення пожежної безпеки та загальна схема забезпечення пожежної безпеки. Процес горіння, його форми і види. Система пожежної безпеки. Пожежонебезпечність речовин. Способи і засоби пожежогасіння. Дії під час пожежі. Евакуація. План евакуації на випадок пожежі. Попередження пожеж.

Тема 5. Небезпеки в соціумі. Моделі формування соціально-психологічних небезпек.

Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадання зброї та небезпечних речовин з об'єктів їхнього зберігання, використання, перероблення або під час транспортування.

Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства. Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика.

Тема 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та дміністративно- територіальних одиниць у НС. Управління силами та засобами ОГ під час НС

Правове забезпечення безпеки життєдіяльності. Система правового захисту та нагляду за дотриманням правової безпеки. Зонування території за можливою дією вражаючих факторів. Паспортизація, ідентифікація та декларування безпеки об'єктів. Загальні функції управління, пов'язані з прогнозуванням, плануванням, регулюванням, координацією і контролем. Загальні норми законодавства, підзаконних актів, що регламентують регулювання безпеки, зниження ризиків і пом'якшення наслідків НС.

Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС. Правила поведінки та способи дій в умовах НС. Організація і проведення рятувальних та інших невідкладних робіт у районах лиха.

Тема 7. Невідкладна допомога при нещасних випадках. Долікарська допомога при ушкодженнях

Призначення першої долікарської допомоги та загальні принципи її надання. Надання першої допомоги при враженні діяльності мозку, зупинці дихання та серцевої діяльності. Перша допомога при кровотечах та ушкодженнях м'яких тканин. Перша допомога при вивихах, розтягненнях зв'язок та при переломах кісток.

Долікарська допомога при термічних впливах та хімічних опіках. Допомога при отруєннях. Допомога при ураженні електричним струмом та блискавкою. Надання першої допомоги при утопленні.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	л	ін	срс		л	п	л	інд	срс
1	2	3	4	5	6	7						
Тема 1. Теоретичні й прикладні аспекти безпеки життя й діяльності людини. Ризик як кількісна оцінка небезпеки.	11	2	2	-	-	7	11-	-	-	-	-	11-
Тема 2. Природні небезпеки, характер їхніх проявів на живі організми та об'єкти економіки.	12	2	2	-	-	8	14-	1-	1-	-	-	12-
Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.	16	4	4	-	-	8	13-	1-	1-	-	-	11-
Тема 4. Пожежна безпека.	12	2	2			8	13	1	1			11
Тема 5. Небезпеки в соціумі. Моделі формування соціально-психологічних небезпек.	16	4	4	-	-	8	14-	1-	-1	-	-	12-
Тема 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та адміністративно територіальних одиниць у НС.	11	2	2	-	-	7	12-	-	-1	-	-	11-
Тема 7. Невідкладна допомога при нещасних випадках. Долікарська допомога при ушкодженнях	12	2	2	-	-	8	13-	-	-1	-	-	12-
Усього	90	18	18	-	-	54	90	4	6	-	-	80

4.2. Аудиторні заняття

1.1.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

1.1.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

1.1.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

1.1.4. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

1.1.5. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- традиційний усний виклад змісту теми;
- слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань.

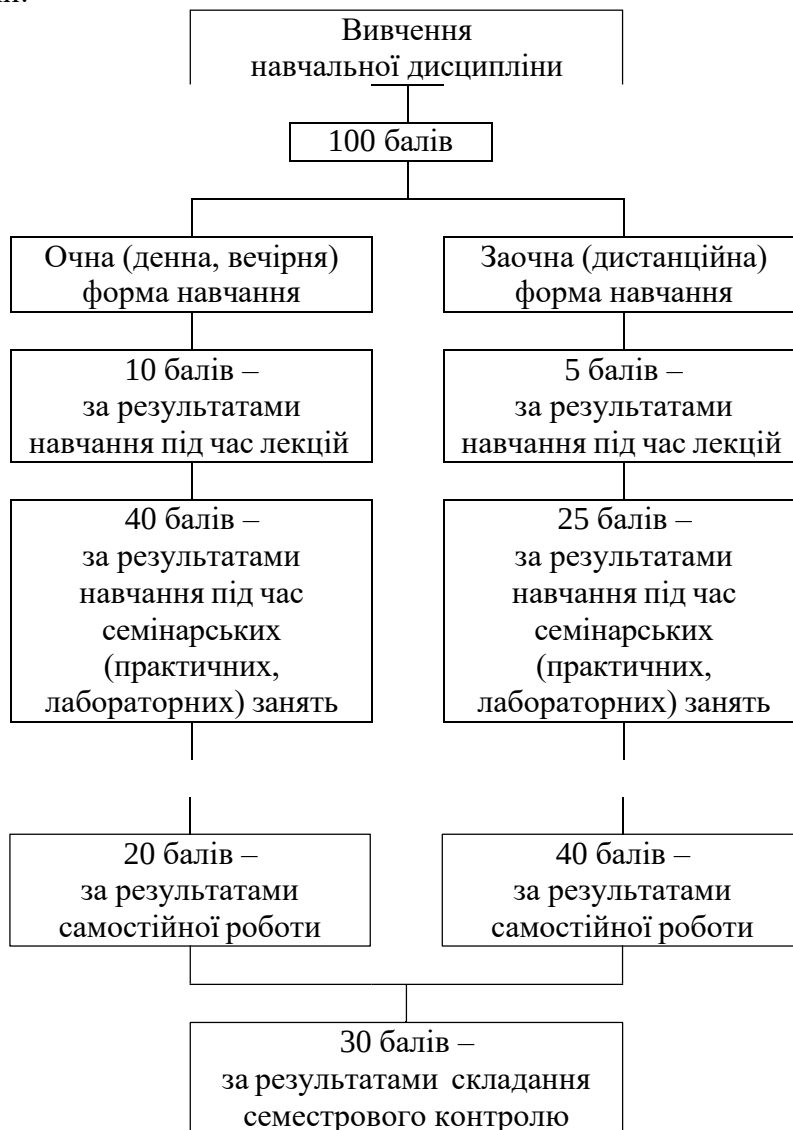
Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;
- складання окремих видів документів за ситуаційними завданнями;
- захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку. Структура залікового білету включає три теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

1.2. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

1.3. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. Київ : Українська правнича фундація, 1996. 127 с.
2. Положення "Про порядок проведення евакуації у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру": Постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2001р. №1432.
3. Правила пожежної безпеки в Україні // Наказ Міністерства Внутрішніх Справ від 30.12.2014.- № 147
4. Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" № 4004-ХІІ від 24.02.94. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
5. Основи законодавства України про охорону здоров'я № 2802-ХІІ від 19.11.92. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
6. Закон України "Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань" № 15/98-ВР від 14.01.1998. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2397-14#Text>
7. Кодекс цивільного захисту України № 5403-VI від 02.10.2012. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
8. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями" № 368 від 24.03.04 р.
9. Норми радіаційної безпеки України <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0062282-97#Text>
10. Атаманчук П.С. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2017. 276 с.
11. Безпека життєдіяльності у законах та підзаконних актах: навч.-метод. посіб. / Вінниц. НМУ ім. М.І. Пирогова, каф. медицини катастроф та безпеки життєдіяльності; уклад. В. С. Тарасюк [та ін.]. Вінниця, 2005. 103 с.
12. Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності [Електронний ресурс]: навч. посіб. / В. В. Зацарний, Н. А. Праховнік, О. В. Землянська, О. В. Зацарна. – Київ : НТУУ «КПІ» ІЕЕ, 2016. – електронне видання.. URL: Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/18263>
13. Безпека життєдіяльності: метод. вказівки до викон. практ., індивід. Робіт та домашньої контр. роботи для студ. техн. спец. / Уклад.: Г. П. Демиденко, В. М. Прилепський, О. В. Землянська та ін. – Київ : НТУУ «КПІ», 2007. 123 с.
14. Треяткова Л. Д. Засоби індивідуального захисту, виготовлення та застосування: навч. посіб. / Л. Д. Треяткова, Г. Є. Литвиненко. Київ : Лібра, 2008. 317 с.
15. Психологія праці та її безпеки: навч. посіб. / К. Н. Ткачук, Г. С. Калда, С. Ф. Каштанов та ін. Хмельницький, 2011. 135 с.
16. Виробнича санітарія: навч. посіб. / К. Н. Ткачук, В. Л. Филипчук, С. Ф. Каштанов та ін. Рівне, 2012. 443 с.
17. Міхеєв Ю. В. Цивільний захист: метод. вказівки до виконання практ. роб. / Ю. В. Міхеєв, О. В. Землянська. Київ : НТУУ «КПІ», 2016. URL: <http://ela.kpi.ua/kandle/123456789/3568>.
18. Васійчук В. О. Основи цивільного захисту: навч. посіб. / В. О. Васійчук, 267 В. Є. Гончарук, С. І. Качан, С. М. Мохняк. Львів, 2010. 384 с.
19. Перкун І. В., Погребняк В. Г. Цивільний захист: конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2016. 97 с.
20. Халмурадов Б. Д. Безпека життєдіяльності. Перша допомога в надзвичайних ситуаціях : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 138 с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Виговська Т. В. Екологічний вплив ракетної техніки на довкілля Хмельни. *Екологічний вісник*. № 1. 2006. С.18-20.
2. Заплатинський В. М. Полімовний тлумачний словник з безпеки. [підручни : Центр учбової літератури, 2009. 120 с.
3. Знай та умій. Практичні рекомендації щодо дій населення в сі екстремальних ситуаціях. Хмельницький : НМЦ цивільного захисту та життєдіяльності Хмельницької області, 2006. 70 с.
4. Іванова І. В. "Безпека життєдіяльності" : навчально-контролюючі тес В. Іванова, В. М. Заплатинський, С.П Гвоздій. Київ : Саміт-книга, 2005. 148 с.
5. Кулалаєва Н.В. Ручні та пересувні засоби пожежогашіння: основні типи, та безпечне використання : навч. посібн. /Н.В.Кулалаєва, В. О. Михайлюк Халмурадов. Київ, 2011. 189 с.
6. Панкратов О. М. Безпека життєдіяльності людини у надзви ситуаціях: навчальний посібник. / О.М. Панкратов, О .К. Міляєв.Київ : КНЕУ, 2007. 232с.
7. Пожежна безпека будівель та споруд / [Кулешов Н. І., Уваров Ю. В., Оле Л., Пустомельник В. П., Єгурнов Ф. І.]. Харків, 2004. 271.
8. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист [Текст]: підручник. Знання-Прес, 2007. 487 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. База нормативно-правових актів України <https://zakon.rada.gov.ua/>
2. Державна служба України з надзвичайних ситуацій <http://www.mns.gov.ua/>
3. Державні будівельні норми України <https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1>
4. Державні санітарні правила та норми <https://medprosvita.com.ua/mozderzhavni-pravila-normi-pidbirka/>
5. Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захис НД ЦЗ) <https://idundcz.dsns.gov.ua/>
6. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів <http://www.menr.gov.ua/>.

